

43 "וַיִּכְלוּ" היא רק עם הקב"ה ולא עם כל בני ישראל, שְהָרִי אִם
 44 השותפות היא גם עם כל בני ישראל, הוּהוּ לִיהוּ לְמִימְרֵי הִיא
 45 לו לומר בלשון רבים, כָּל הָאוֹמְרִים "וַיִּכְלוּ" נַעֲשִׂים שׁוֹתֵפִים
 46 כו', וְלֹא בלשון יחיד, הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ" נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף כו'
 47 וכיוון שנאמר בלשון יחיד, משמעות
 48 הדברים היא שנעשה שותף רק עם
 49 הקדוש-ברוך-הוא שהוא אחד.

50 (ב) וַיּוֹכֵן בְּהִקְדָּם הַמְבֹאֵר
 51 בַּמְאֵמֵר שֶׁל הַצִּמְחָה צֶדֶק'
 52 (בְּאַחַד הַבִּיכְלָאָף כַּרְךְ שֶׁל מֵאֵמֵר
 53 חֲסִידוֹת בַּכְּתִיבִיד שְׁיִצְאוּ
 54 לְאַחֲרוֹנָה מִן הַמִּצְרַיִם אֶל
 55 הַמִּדְבָּר בְּדֶרֶךְ כָּל הַכּוֹנֵה לַכְּתִיבִיד
 56 יד שֶׁהוֹבֵאוּ מֵרוֹסִיָּה)⁵, שְׁמֵבִיא
 57 מֵאֵמֵר הַמִּדְרָשׁ רַבְהוּ⁶ עַל
 58 הַפְּסוּק וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
 59 וְכָל צְבָאָם, כְּתִיב⁷ לְכָל תְּכֵלֵה
 60 רְאִיתִי קִץ (וּמֵבִיא מִמִּפְרָשֵׁי
 61 הַתְּהִלִּים⁸, שֶׁ"לְכָל תְּכֵלֵה"
 62 הֵינּוּ דְבַר שֵׁשׁ לוֹ הַתְּכֵלֵה,
 63 וְלִכְּוֹן יֵשׁ לוֹ קִץ וְסוֹף, כִּי
 64 הַעוֹבְדָה יֵשׁ לוֹ הַתְּחִלָּה מִלְּמַדָּת
 65 שֶׁהוּא דְבַר מְרֹדֵד וּמוֹגְבֵל, וְאִם כֵּן
 66 בַּהֲכֹרֵת שְׂכֵם שֵׁשׁ לוֹ הַתְּחִלָּה כֵּן יֵשׁ
 67 לוֹ סוֹף) אֲבָל רַחֲבָה מְצֻוֶה
 68 מֵאֵד (שֶׁהַמְצֻוֶה אֵינָן לְהֵן קִץ
 69 וּגְבֹלוֹת), לְכָל יֵשׁ סִיקוּסִים
 70 גְּבֹלוֹת, שְׁמִים וְאֶרֶץ יֵשׁ לְהֵן
 71 סִיקוּסִים (שְׁזָהוּ פִירוּשׁ

1 בסיום תיאור מעשה הבריאה בששת ימי בראשית, נאמר:
 2 וַיִּכְלוּ הַסְּתִימוֹ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם גו'¹, וְאִתָּא מוֹבֵא
 3 בַּמְּרָא² כָּל הַמִּתְפַּלֵּל בְּעֶרְבֵי שַׁבַּת וְאוֹמֵר וַיִּכְלוּ כו' נַעֲשֶׂה
 4 שׁוֹתֵף לְהַקְב"ה בַּמְעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית. וְצִרִיף לְהִבִּין, דְּלִכְאוּדָה,
 5 הַיִּתְכֵן לומר שֵׁשׁ עֲנִין שֶׁל
 6 שׁוֹתֵפוֹת בַּמְעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית אֵין
 7 יִיתְכֵן שֶׁהָאֵדִם הַנְּכַרָה הַמוֹגְבֵל הוּא
 8 'שׁוֹתֵף' לְבוֹרָא, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 9 הַבְּלִתִּי מוֹגְבֵל, וּבַפְּרָט שְׁאֵמֵת
 10 עֲנִין הַשׁוֹתֵפוֹת הוּא לֹא רַק
 11 בְּאוֹפֵן שְׁכָל שׁוֹתֵף יֵשׁ לוֹ
 12 חֵלֶק מְסוּיָם בְּדֶבֶר, אֲלָא
 13 בְּאוֹפֵן שְׁכָל נְקוּדָה וּנְקוּדָה
 14 שְׂיִכַת לְשִׁנְיָהִם³, שׁוֹתֵפוֹת
 15 אֲמִיתִית הִיא לֹא שְׁלֵכֵל אַחַד
 16 מֵהַשׁוֹתֵפִים יֵשׁ חֵלֶק מְסוּיָם בְּדַבֵּר
 17 וּבְשֵׂאֵר הַחֲלֻקִים אֵין לוֹ שׁוֹם שִׁיכּוֹת
 18 וּבַעֲלוֹת אֲלֵא שְׁכֵל פֵּרֵט וּפֵרֵט בְּדַבֵּר
 19 שִׁיךְ לְשֵׁנֵי הַשׁוֹתֵפִים בְּשׁוּוֹה וְהֵינּוּ,
 20 וּמִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים בִּיחַס לְשׁוֹתֵפוֹת שֶׁל
 21 הָאֵדִם (הָאוֹמֵר 'וַיִּכְלוּ') בַּמְעֲשֶׂה
 22 בְּרֵאשִׁית הִיא שְׁכָכֵל נְקוּדָה
 23 וּנְקוּדָה שְׁבַמְעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית
 24 נַעֲשֶׂה אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַיְהוּדִי
 25 (הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ") שׁוֹתֵף
 26 שְׁוֹה לְהַקְב"ה וְצִרִיף לְהִבִּין אֵין
 27 זֶה יִיתְכֵן?

28 גַּם צִרִיף לְהִבִּין, דְּהֵנָּה, פִּינּוֹן
 29 שְׁכָל הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ" נַעֲשֶׂה
 30 שׁוֹתֵף, הֲרִי מוֹכֵן, שְׁכָל
 31 יִשְׂרָאֵל שְׁאוֹמְרִים "וַיִּכְלוּ"
 32 וְהֵם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שְׁהָרִי
 33 בְּשׁוֹפְטֵנִי לֹא עֲסָקִינּוּ⁴ הֲרִי אֵין
 34 אֲנִי עוֹסְקִים בְּשׁוֹטִים) נַעֲשִׂים
 35 שׁוֹתֵפִים בְּבֵרִיאָה, וְאִם-כֵּן
 36 הַשׁוֹתֵפוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד
 37 מִיִּשְׂרָאֵל הִיא לֹא רַק עִם
 38 הַקְּב"ה, אֲלָא גַּם עִם כָּל
 39 שְׂשִׂים רְבוּא שִׂישִׁים רַבּוּת, שֶׁשׁ
 40 מֵאוֹת אֶלֶף, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֵילוֹ
 41 מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן רַז"ל הִיא
 42 שֶׁהַשׁוֹתֵפוֹת שֶׁל הָאוֹמֵר

בס"ד. שבת פרשת בראשית,

מברכים החודש מרחשון (מאמר

ב), ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

1 וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם גו'¹, וְאִתָּא
 2 בַּמְּרָא² כָּל הַמִּתְפַּלֵּל בְּעֶרְבֵי שַׁבַּת וְאוֹמֵר
 3 וַיִּכְלוּ כו' נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקְב"ה בַּמְעֲשֶׂה
 4 בְּרֵאשִׁית. וְצִרִיף לְהִבִּין, דְּלִכְאוּדָה, הַיִּתְכֵן לומר
 5 שֵׁשׁ עֲנִין שֶׁל שׁוֹתֵפוֹת בַּמְעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית,
 6 וּבַפְּרָט שְׁאֵמֵת עֲנִין הַשׁוֹתֵפוֹת הוּא לֹא רַק
 7 בְּאוֹפֵן שְׁכָל שׁוֹתֵף יֵשׁ לוֹ חֵלֶק מְסוּיָם בְּדֶבֶר,
 8 אֲלָא בְּאוֹפֵן שְׁכָל נְקוּדָה וּנְקוּדָה שְׂיִכַת
 9 לְשִׁנְיָהִם³, וְהֵינּוּ, שְׁכָכֵל נְקוּדָה וּנְקוּדָה
 10 שְׁבַמְעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית נַעֲשֶׂה אִישׁ יִשְׂרָאֵל (הָאוֹמֵר
 11 "וַיִּכְלוּ") שׁוֹתֵף שְׁוֹה לְהַקְב"ה. גַּם צִרִיף לְהִבִּין,
 12 דְּהֵנָּה, פִּינּוֹן שְׁכָל הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ" נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף,
 13 הֲרִי מוֹכֵן, שְׁכָל יִשְׂרָאֵל שְׁאוֹמְרִים "וַיִּכְלוּ"
 14 (שְׁהָרִי בְּשׁוֹפְטֵנִי לֹא עֲסָקִינּוּ⁴) נַעֲשִׂים שׁוֹתֵפִים,
 15 וְאִם-כֵּן הַשׁוֹתֵפוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הִיא לֹא
 16 רַק עִם הַקְּב"ה, אֲלָא גַּם עִם כָּל שְׂשִׂים רְבוּא בְּנֵי

17 יִשְׂרָאֵל. וְאֵילוֹ מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן רַז"ל הִיא שֶׁהַשׁוֹתֵפוֹת שֶׁל הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ" הִיא
 18 רַק עִם הַקְּב"ה, שְׁהָרִי אִם הַשׁוֹתֵפוֹת הִיא גַּם עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
 19 הוּהוּ לִיהוּ לְמִימְרֵי בְּלִשׁוֹן רַבִּים, כָּל הָאוֹמְרִים "וַיִּכְלוּ" נַעֲשִׂים שׁוֹתֵפִים כו', וְלֹא
 20 בְּלִשׁוֹן יְחִיד, הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ" נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף כו'.

21 (ב) וַיּוֹכֵן בְּהִקְדָּם הַמְבֹאֵר בַּמְאֵמֵר שֶׁל הַצִּמְחָה צֶדֶק' (בְּאַחַד הַבִּיכְלָאָף שְׁיִצְאוּ
 22 לְאַחֲרוֹנָה מִן הַמִּצְרַיִם אֶל הַמִּדְבָּר)⁵, שְׁמֵבִיא מֵאֵמֵר הַמִּדְרָשׁ רַבְהוּ⁶
 23 עַל הַפְּסוּק וַיִּכְלוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם, כְּתִיב⁷ לְכָל תְּכֵלֵה רְאִיתִי קִץ
 24 (וּמֵבִיא מִמִּפְרָשֵׁי הַתְּהִלִּים⁸, שֶׁ"לְכָל תְּכֵלֵה" הֵינּוּ דְבַר שֵׁשׁ לוֹ הַתְּכֵלֵה, וְלִכְּוֹן
 25 יֵשׁ לוֹ קִץ וְסוֹף) רַחֲבָה מְצֻוֶה מֵאֵד (שֶׁהַמְצֻוֶה אֵין לְהֵן קִץ וּגְבֹלוֹת), לְכָל יֵשׁ
 26 סִיקוּסִים, שְׁמִים וְאֶרֶץ יֵשׁ לְהֵן סִיקוּסִים (שְׁזָהוּ פִירוּשׁ "וַיִּכְלוּ", לְשׁוֹן תְּכֵלֵה,

(1) פרשתנו ב, א. (2) שבת קיט, ב. (3) ראה התוועדויות תשנ"ב ח"א ע' 458. ע' 461. (4) ב"ק פה, א. ובכ"מ. (5) נדרפס לאח"ז באוה"ת פרשתנו ח"ג תקה, ב ואילך. (6) ב"ר רפ"י. (7) תהלים קיט, צו. (8) ראב"ע עה"פ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 "וַיִּכְלוּ", לְשׁוֹן תְּכֵלֶה כְּלִיּוֹן. שֵׁשׁ לָהֶם הַתְּחֵלָה וְסִיּוּם), חוּץ מְדַבֵּר אֶחָד שְׁאִין לוֹ סִיקוּסִים גְּבוּלוֹת, וְאִיזוֹ - זוֹ הַתּוֹרָה,
- 2 מְדַבֵּר אֶחָד שְׁאִין לוֹ סִיקוּסִים גְּבוּלוֹת, וְאִיזוֹ - זוֹ הַתּוֹרָה,
- 3 שְׁנַאֲמַר⁹ על התורה אַרְוֶכָה מֵאַרְץ מִדָּה וְרַחֲבָה מִנִּי יָם הַתּוֹרָה
- 4 היא יותר ארוכה מהארץ ויותר רחבה מהים, כלומר בלי-גבול כלל.
- 5 וְהַעֲנִין בָּזָה, דְּהֵנָּה מַה
- 6 שְׁפָתוֹב בַּפְּסוּק אֲמוֹר בַּתְּהִלִּים
- 7 "וְרַחֲבָה מֵאַרְץ מִדָּה",
- 8 שְׁהַמְצוֹת הֵן בְּלִי גְבוּל, אִין
- 9 זֶה רַק לְגַבֵּי בְּאוֹפֵן יַחֲסִי לַעֲוֹמֹת
- 10 הַגְּבֻלָּת הַעוֹלָם ("לְכֹל תְּכֵלֶה")
- 11 רְאִיתִי קָץ"), אֶלֶּא זֶהוּ בְּלִי
- 12 גְבוּל הָאֲמִתִּי, שְׁזָהוּ מַה
- 13 שְׁנַאֲמַר הַהַמְצוֹת הֵן רַחְבוֹת
- 14 "מֵאֵד", וְלֹא כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר¹⁰
- 15 בַּפְּרָשָׁה שֶׁמֶע יִשְׂרָאֵל, "וְאַחֲבַת גוֹ"
- 16 בְּכָל מֵאֵד", שְׁזָהוּ רַק מֵאֵד
- 17 שְׁלֶךְ¹¹, כְּלוּמַר, הַכְּתוּב מְצוּוֹה
- 18 לֵאחֹב אֵת ה' "מֵאֵד", אֲבֵל מִמָּה
- 19 שְׁנַאֲמַר "מֵאֵד", מֵאֵד שֶׁלְךָ, מוֹבֵן
- 20 שֶׁהַכּוּוֹנָה ל"מֵאֵד" שֶׁל הָאֵדָם הָאֲדוּבָה,
- 21 מַה שֶׁנִּשְׁחָב לְגַבֵּי מֵאֵד וּבְלִי-גְבוּל,
- 22 אֲבֵל לֹא בְּלִי-גְבוּל בְּאֲמִתּוֹ, אֲבֵל "רַחֲבָה
- 23 מְצוּוֹתָ מֵאֵד" הֵינּוּ בְּלִי-גְבוּל אֲמִתִּי,
- 24 דְּכִיּוֹן שְׁזָהוּ "מֵצוּוֹתָ" (שֶׁל
- 25 הַקֶּבֶ"ה שֶׁהוּא בְּאֲמֵת לֹא מוֹגְבֵּל),
- 26 הָרִי זֶה בְּלִי גְבוּל הָאֲמִתִּי,
- 27 "מֵאֵד". וְכֹל זֶה אֲפִילוֹ
- 28 בְּמֵצוֹת בְּהֵם מְדַבֵּר הַכְּתוּב "רַחֲבָה
- 29 מְצוּוֹתָ מֵאֵד", וְעַל-אַחַת-כְּפָמָה-
- 30 וְכָפָה בַּתּוֹרָה שֶׁבָה עֵינֵי הַבְּלִי-
- 31 גְבוּל (שֶׁעִלּוֹ מְדוּבֵר בַּפְּסוּק "אֲרוֹכָה
- 32 מֵאַרְץ מִדָּה וְרַחֲבָה מִנִּי יָם") הוּא עוֹד
- 33 יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּמְצוּוֹת, כִּיּוֹן שְׁאִין בָּהּ
- 34 בַּתּוֹרָה אֲפִילוֹ הַהַגְּבֻלָּה
- 35 שְׁבַמְצוֹת, כִּידוּעַ הַחֲלוּק
- 36 הַהַבְּדֵל בֵּין תּוֹרָה לְמֵצוֹת,
- 37 שְׁהַמְצוֹת הֵן בְּהַגְּבֻלָּה, וְכְמוֹ
- 38 מְצוֹת תְּפִלִּין שֵׁשׁ בָּהּ ד'
- 39 פְּרָשִׁיּוֹת דּוֹקָא, וְלֹא יוֹתֵר
- 40 (וְהַמוֹסִיף עוֹד פְּרָשָׁה
- 41 בַּתְּפִלִּין - עוֹבֵר עַל "בֵּל
- 42 תּוֹסִיף"), וְגַם לְהֵם לְתִפְלִין שִׁיעוֹר מְצוּמָצָם¹² מְדוּר וּמוֹגְבֵּל

(9 איוב יא, ט. 10) ואתחנן ו, ה. 11) ראה תו"א מקץ לט, ג ואילך. לקו"ת שלח מב, ג. 12) ראה גם תניא אגה"ק ס"י. לקו"ת נשא כז, ג. 13) ראה שו"ע או"ח סל"ב סמ"א ובנ"כ שם. שו"ע אדה"ז שם סס"ג. 14) קידושין לה, א. 15) ראה גם לקו"ת במדבר יג, א. 16) אוה"ת שם תקו, א. 17) עירובין כא, סע"א. 18) זכרי' ה, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

מָאֲד, הַגָּה הַחֲדוּשׁ בְּזֶה (פְּמוּכָן מִמָּה שֶׁנִּתְבָּאָר בְּמֵאֲמָר
הַגָּ"ל אִדּוּת אִי הַהִגְבְּלָה שִׁבְתוּרָה, וְעַל דֶּרֶךְ זֶה גַם בְּמִצְוֹת) הוּא, שְׁגָם
בְּהִגְבַּלְת הָעוֹלָם מִמְשִׁיכִים אֶת הַבְּלִי-גְבוּל דְּתוֹרָה וּמִצְוֹת
כְּלוּמֵר, 'לְהַמְשִׁיךְ', הֵינּוּ לְהוֹרִיד מִלְמַעְלָה לְמִטָּה וְלִהְיִיר בְּאוּר הַבְּלִי מוּגַבֵּל
אֵל תוֹךְ גִּדְרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה הַמוּגַבֵּל.
וְהֵינּוּ, שְׂאִין פְּנֹת הַפְּתוּב
הַאוּמֵר שֶׁלֵּכֵל דְּבַר יֵשׁ גְּבוּל, וְאִילוּ
מִצְוֹת ה' רַחְבּוֹת מֵאֲד לֹאֵר רַק
שֶׁהָעוֹלָם הוּא בְּהִגְבַּלָּה,
וְתוֹרָה וּמִצְוֹת הֵם בְּלִי גְבוּל,
שֶׁהָרִי זֶה דְּבַר הַפְּשׁוּט וּמוּכָן
מֵאִלּוּ, דְּכִיּוֹן שֶׁהָעוֹלָם יֵשׁ לוֹ
הַתְּחִלָּה, שֶׁנִּבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִי
בְּרֵאשִׁית וְקוּדְם לִכְן לֹא הָיָה קִיּוּם,
בְּהִכְרַח שֵׁשׁ לוֹ גַם סוּף וְאֵם כֵּן
הוּא מוּגַבֵּל. וְאֵלוּ הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת
שֶׁהֵם חֻקְמָתוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל
הַקָּב"ה, הֵם בְּיִדְאֵי בְּלִי גְבוּל
כִּי כִשֶׁם שֶׁהַקּוּדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בַּעֲצֻמוֹ
לֹא מוּגַבֵּל, כִּךְ חֻקְמָתוֹ וּרְצוֹנוֹ הֵם בְּלִי-
גְבוּל. וְעַל-פְּרֻחָהּ בְּהַכְרַח צְרִיף
לֹאֵר שֶׁחֲדוּשׁ הַפְּתוּב הוּא לֹא
בְּהַדְגָּשׁת הַהִבְדּוּל בֵּין הָעוֹלָם הַמוּגַבֵּל
לְתוֹרָה וּמִצְוֹת הֵלֵא מוּגַבְלִים, אֵלֵא
בְּחִיבּוּר ד' לְכָל תְּכֵלֶה רְאִיתִי
קָצ"ץ הֵינּוּ הַגְּבוּל שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה
עִם "רְחֻבָּה מִצְוֹתָהּ מֵאֲד",
הֵינּוּ הַבְּלִי-גְבוּל שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת,
וּמִשְׁמַעוֹת הַחִיבּוּר הַיָּא, כֵּאֲמוּר,
שֶׁהַבְּלִי-גְבוּל ד' רְחֻבָּה
מִצְוֹתָהּ מֵאֲד נִמְשָׁף גַם
בְּהִגְבַּלָּה ד' לְכָל תְּכֵלֶה רְאִיתִי
קָצ"ץ הַמִּשְׁכַּת הָאוּר וְהַהִשְׁפַּעָה שֶׁל
הַבְּלִי-גְבוּל שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת אֵל תוֹךְ
גִּדְרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. וְכִמּוֹ שֶׁהוּא
לְעֵינַי הַיַּחֲס בֵּין הַגְּבוּל וְהַבְּלִי-גְבוּל
בְּתוֹרָה עֲצֻמָּה, שְׂאֵף-עַל-פִּי
שְׂאֻמְתִּית הַבְּלִי-גְבוּל בְּתוֹרָה
הוּא בְּפִנְיֵימִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְאֵלוּ
גְּלִיָּא דְּתוֹרָה הֵיָא רַק "אַרְוִכָּה מֵאַרְצֵן מְדָה" גו' אֲבַל סוּף סוּף
יֵשׁ לָהּ גְבוּל, מְכַל-מְקוֹם גַם בְּגְלִיָּא דְּתוֹרָה נִמְצָא הַבְּלִי-גְבוּל
דְּפִנְיֵימִיּוֹת הַתּוֹרָה, כִּי כָל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה קְשׁוּרִים זֶה בְּזֶה, וְהַעֲבֹדָה

1 בשעלו מים ומים בורת תכן וגו' (רש"י: "מדת עולם חצי אמה על חצי אמה
2 צא וחשוב כמה חצי אמה על חצי אמה יש במגילה ותמצא שלשת אלפים
3 ומאתים כיצד עשה מעשרים אמה רוחב רצועות של רוחב חצי אמה הרי כאן
4 ארבעים רצועות וכל אחת ארבעים אמה לאורכה של מגילה הרי אלף ושש
5 מאות אמה אורך שהן שלשת אלפים
6 ומאתים זרתות"). נמצא כל העולם
7 כולו אחד משלשת אלפים ומאתים
8 בתורה". ונמצא, שגם התורה
9 היא בהגבלה, במידה מסוימת,
10 והינו גליא דתורה וענין זה
11 שהתורה מוגבלת מתייחס, כאמור,
12 לחלק הנגלה של התורה. וזהו
13 שמצינו בדברי חכמינו זכונם-
14 לברכה בכמה תנאים
15 ואמוראים שלמדו כל התורה
16 כולה¹⁹, והדבר יתכן כיון שהיא
17 בהגבלה²⁰ שהרי בענין בלי-גבול
18 לא יתכן להגיע לסופו ותכליתו שהרי
19 אין לו קץ וגבול. אף אמיתית
20 הענין דבלי-גבול ממש בלי-
21 גבול אמיתי ללא סוף הוא
22 בפנימיות התורה, שעל זה על
23 פנימיות התורה, החלק הנסתר שבה,
24 נאמר²¹ גל עיני ואביטה
25 נפלאות מתורתך, כמו
26 שנתבאר לעיל²² במאמר הראשון
27 שאמר ביום זה (דיבור-המתחיל
28 "בראשית", יוצא לאור עם ביאור בדרך
29 אפשר בחוברת זו) שם מבואר
30 באריכות מדוע דווקא ביחס לפנימיות
31 התורה יש צורך בבקשה מיוחדת "גל
32 עיני ואביטה..." וזהו החלק הפנימי
33 והנסתר של התורה, מה שיתגלה
34 לעתיד-לבא בימות המשיח על-
35 ידי משיח שילמד תורה את
36 כל העם, גם אפילו את האבות
37 ומשה רבנו²³, שכבר למדו
38 כל התורה כולה, כיון שיתגלה
39 בפנימיות התורה שאין לה
40 מדה כלל ובחלק זה של הפנימיות והנסתר, התורה היא אכן בלי-גבול
41 ממש.
42 אמנם מה שכתוב "לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך

(19) ראה מנחות צט, ב. (20) בענין זה נזכר גם מאמר המדרש ("כ"ר פ"ז, ה) ונבולות חכמה שלמעלה תורה. (21) תהלים קיט, יח. (22) במאמר הא' - ד"ה בראשית ברא (תורת מנחם - התוועדויות חמ"א ע' 162 ואילך). (23) ראה לקו"ת צו יז, א. שער האמונה פנ"ו (פט, ב).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שפנימיות התורה היא בלי-גבול משפיעה את ענין הבלי-גבול גם על חלק
 2 הנגלה שבתורה, וכידוע²⁴ בתורת החסידות בפרוש מאמר רבותינו
 3 ז"ל²⁵ בגמרא אשרי מי שבא ללמוד לעולם הבא ותלמודו שלמד
 4 בעולם הזה כידו, שדוקא על-ידי תלמודו כידו, לימוד גליא
 5 דתורה למטה בעולם הזה,
 6 יש לו למעלה ("כאן")
 7 הפנימיות שבזה כלומר שהאדם
 8 זוכה לפנימיות התורה בעולם הבא
 9 בגלל העיסוק בנגלה דתורה בעולם
 10 הזה, וגם מזה מובן שנגלה דתורה
 11 ופנימיות התורה, אף שבכללות לנגלה
 12 יש מדידה והגבלה ולפנימיות אין
 13 גבול, מכל-מקום הם קשורים
 14 ומחברים זה בזה. וכן הוא בנוגע
 15 להגבלת העולם, שגם שם
 16 בתוך גדי המציאות המוגבלת נמשך
 17 ומאיר הבלי-גבול שבתורה
 18 ומצות.
 19 (ג) וענין זה (החבור ד"ל לכל
 20 תכלה ראיתי קין" המבטא
 21 מדידה והגבלה עם "רחה
 22 מצותך מאד" למעלה ממדידה
 23 והגבלה, שהבלי-גבול דתורה
 24 ומצות נמשך בהגבלת
 25 העולם) נעשה נפעל ונמשך על-
 26 ידי עבודתם של ישראל,
 27 שזהו פללות ענין העבודה
 28 התוכן הכללי של עבודת ה' הוא
 29 להמשיך את הבלי-גבול
 30 שלמעלה מגורי העולם בהגבלת
 31 העולם בתוך הגדרים וההגבלות של
 32 העולם.
 33 ועל זה אמרו רבותינו ז"ל²⁶
 34 בגמרא גדולים מעשה צדיקים
 35 ויש להם מעלה ויתרון ממעשה
 36 שמים וארץ, וכמבאר בזה²⁷
 37 בתורת החסידות, מדוע יש למעשה
 38 צדיקים מעלה ויתרון על בריאת שמים
 39 וארץ על-ידי הקדוש-ברוך-הוא
 40 שמעשה שמים וארץ הוא יש
 41 מאין, הקדוש-ברוך-הוא ברא ויצר

יש, מציאות, מ'אין' העדר המציאות, דבר מ'לא דבר, שזהו מה
 שנתהוה מהאור האלוקי הבלי-גבול האינוסופי עולם מוגבל ומוגדר
 שהוא מציאות יש' כו', ואלו מעשה צדיקים הוא ביטול היש
 לאין, ביטול ישות' והמציאות של העולם המוגבל והמוגדר לאין האלוקי
 שזהו ענין המשכת הבלי-
 גבול בתוך הגבול. וזהו גדולים
 מעשה צדיקים, גדולים סתם
 מבלי לפרט מהי מידת הגדלות,
 שזהו גדלות אמיתית שאין
 לה שיעור וקצבה, שלא זו
 בלבד שהם מעשה הצדיקים
 המבטלים את יש' העולם לאין'
 האלוקי גדולים ממעשה שמים
 וארץ כמה פעמים ככה, אלא
 גדלות שהיא באין-ערוף, ללא
 כל יחס והשוואה, כי מעשה
 שמים וארץ הוא בהגבלה
 שהרי העולם שנברא הוא מוגבל
 ומוגדר, ומעשה צדיקים הוא
 בלי גבול שהרי הם ממשיכים אור
 אלוקי לא מוגבל בתוך עולם מוגבל,
 והרי הגדלות של בלי-גבול
 לגבי גבול - היא באין-ערוף
 גדולה אמיתית, ללא כל השוואה,
 וכמבאר פתנא²⁸ שלגבי דבר
 שהוא בבחינת בלי גבול
 ומספר כלל, אין כנגדו שום
 ערך במספרים, שאפילו אלה
 אלפי אלפים ורבוא רבבות
 אינן אפילו כערך מספר אחד
 לגבי אלה אלפי אלפים
 ורבוא רבבות כו' אלא פחות
 מזה, כי לאחד לגבי מספר עצום אך
 מוגבל עדיין יש ערך כלשהו, כי גם
 מספר גדול מאד הוא מוגבל, בעוד
 שגבול ביחס לבלי-גבול הוא ללא כל
 ערך.
 ויתרה מזה, שהחדוש
 ד'גדולים מעשה צדיקים'
 הוא לא רק בהמשכת הבלי-
 גבול, היינו שבבריאת העולם נמשך

דתורה נמצא הבלי-גבול דפנימיות התורה,
 וכידוע²⁴ בפרוש מאמר רבותינו ז"ל²⁵ אשרי מי
 שבא ללמוד ותלמודו כידו, שדוקא על-ידי
 תלמודו כידו, לימוד גליא דתורה למטה בעולם
 הזה, יש לו למעלה ("כאן") הפנימיות שבזה.
 וכן הוא בנוגע להגבלת העולם, שגם שם נמשך
 הבלי-גבול שבתורה ומצות.
 (ג) וענין זה (החבור ד"ל לכל תכלה ראיתי קין"
 עם "רחה מצותך מאד", שהבלי-
 גבול דתורה ומצות נמשך בהגבלת העולם)
 נעשה על-ידי עבודתם של ישראל, שזהו פללות
 ענין העבודה להמשיך את הבלי-גבול בהגבלת
 העולם. ועל זה אמרו רבותינו ז"ל²⁶ גדולים
 מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, וכמבאר
 בזה²⁷ שמעשה שמים וארץ הוא יש מאין, שזהו
 מה שנתהוה עולם מוגבל כו', ואלו מעשה
 צדיקים הוא ביטול היש לאין, שזהו ענין
 המשכת הבלי-גבול. וזהו גדולים מעשה
 צדיקים, גדולים סתם, שזהו גדלות אמיתית
 שאין לה שיעור, שלא זו בלבד שהם גדולים
 ממעשה שמים וארץ כמה פעמים ככה, אלא
 גדלות שהיא באין-ערוף, כי מעשה שמים וארץ
 הוא בהגבלה, ומעשה צדיקים הוא בלי גבול,
 והרי הגדלות של בלי-גבול לגבי גבול - היא
 באין-ערוף, וכמבאר פתנא²⁸ שלגבי דבר שהוא
 בבחינת בלי גבול ומספר כלל, אין כנגדו שום
 ערך במספרים, שאפילו אלה אלפי אלפים
 ורבוא רבבות אינן אפילו כערך מספר אחד
 לגבי אלה אלפי אלפים ורבוא רבבות כו'.
 ויתרה מזה, שהחדוש ד'גדולים מעשה
 צדיקים" הוא לא רק בהמשכת הבלי-גבול, אלא

(24) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 570 הערה 19. וע' 580 הערה 8. 25) פסחים נ, א. וש"נ. 26) כתובות ה, א. 27) ראה תו"א בשלה
 סו, ב ואילך. וראה אוה"ת שם ריש ע' תקז. 28) פמ"ח (סז, ב).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 מַעֲלַת בַּעֲלֵי-תְשׁוּבָה עַל צַדִּיקִים, שְׂצַדִּיקִים אֵינָם מִתְעַסְקִים
 45 עִם הָרַע, וְהִדְבַּר דּוּמָה לְאוֹר הָאֱלוּקִי שֶׁהַאִיר קוֹדֵם הַבְּרִיאָה שֶׁל עוֹלָמוֹת
 46 גַּשְׁמִיִּים, וְאֵלוּ בַּעֲלֵי-תְשׁוּבָה פּוֹעֲלִים גַּם בְּרַע, שְׂמֵהֶפְכִּים
 47 זְדוֹנוֹת לְזִכְיוֹת²⁹ וְהִדְבַּר דּוּמָה לְעִבּוּדָה שֶׁמְשִׁיכָה וּמְבִיאָה אוֹר אֱלוּקִי
 48 בְּתוֹךְ גַּדְרֵי הַמִּצִּיאוֹת הַגִּשְׁמִית
 49 הַמּוּגְבֹלֶת), שְׁזָהוּ הַחֲבוּר דְּגָבוּל
 50 וּבְלִי-גָבוּל (פְּנִזְכָּר לְעִיל
 51 בְּפִירוּשׁ "לְכָל תִּקְלָה רְאִיתִי
 52 קִץ רַחֲבָה מִצְּוֹתָךְ מָאֵד", הֵינּוּ
 53 לַהֲבִיא אֶת הָאוֹר הַנֶּעֱלָה הַ"מָּאֵד" שֶׁאִין
 54 לוֹ גָבוּל, אֵל תוֹךְ הַמִּצִּיאוֹת הַמּוּגְבֹלֶת
 55 שֶׁישׁ לָהּ הַתְּחַלָּה (וְסוֹף).
 56 וְזָהוּ גַם מֵה שֶׁכְּתוּב בַּגְּמָרָא²⁶
 57 שְׂבִמְעֵשָׂה יְדִיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים
 58 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּבְנָה עַל יְדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 59 כְּתִיב³⁰ מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנֵנו
 60 יְדִיךָ, וְהוּא נִחְשַׁב מַעֲשֵׂה יְדֵיו שֶׁל
 61 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִין זֶה פִּלַּא כִּי
 62 גַם בְּאֲרוֹן שְׂבָבִית הַמִּקְדָּשׁ
 63 (שֶׁהוּא עֵיקַר הַחֲפִצׁ כּו', עֵיקַר
 64 הַרְצוֹן הַפְּנִימִי וְהַמְּטָרָה שֶׁל בְּנִיין בֵּית
 65 הַמִּקְדָּשׁ כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַרְמַב״ן³¹
 66 בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה) הִיָּה הַחֲבוּר
 67 דְּגָבוּל וּבְלִי-גָבוּל, שְׁהָרִי
 68 הָאֲרוֹן הִיָּה בְּמִדָּה קְבועָה
 69 וּמוֹגֵדֶת כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה, אֲמַתִּים
 70 וְחֻצֵי אַרְכּוֹ וְגו'³², וְאַף-עַל-
 71 פִּי-כֵן הִנֵּה מְקוֹם הָאֲרוֹן אֵינוֹ
 72 מִן הַמִּדָּה³³ כְּמֵאמֶר חֲכָמֵינוּ ז"ל
 73 בְּגֵמְרָא "דְּבַר זֶה מְסוּרֵת בִּידֵינוּ
 74 מֵאֲבוֹתֵינוּ מְקוֹם אֲרוֹן אֵינוֹ מִן הַמִּידָה",
 75 וּפִירֵשׁ רש"י: " אֵינוֹ תוֹפֵס לְמַעַט
 76 מִמִּידַת הַחֲלָל שֶׁל בֵּית כְּלוּם, הַתֵּינֵא
 77 אֲרוֹן שֶׁעָשָׂה מִשֶּׁה יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת
 78 אוֹיֵר לְכָל רוּחַ כְּשֵׁנִית בְּאַמְצַע בֵּית
 79 הַכְּפוֹרֵת וְהוּרִי כָל הַחֲלָל לֹא הִיָּה אֵלֶּא
 80 כִּי עַל כִּי שֶׁנֶּאֱמַר וּלְפָנַי הַדְּבִיר עֶשְׂרִים
 81 אַמָּה אוֹרֵךְ וְעֶשְׂרִים אַמָּה רְחֹב, נִמְצָא
 82 שֶׁאִין מְקוֹם הָאֲרוֹן מִמַּעַט כְּלוּם" וְנִמְצָא
 83 שֶׁבְּבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה חִיבוּר שֶׁל גָבוּל
 84 וּבְלִי-גָבוּל.

1 לְעוֹלָם עֲנִיין הַגָּבוּל, וְאֵילוּ בְּמַעֲשֵׂה צַדִּיקִים נִמְשַׁךְ בְּלִי-גָבוּל אֱלָא שְׁבִמְעֵשָׂה
 2 צַדִּיקִים' (עִבּוּרְתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם) יֵשׁ חִירוּשׁ וְיִתְרוֹן נוֹסֵף וְהוּא גַם
 3 בַּחֲבוּר שֶׁל הַבְּלִי-גָבוּל עִם הַגָּבוּל, כְּאֵמֹר לְעִיל שֶׁמְעַשְׂהֶם שֶׁל בְּנֵי
 4 יִשְׂרָאֵל בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוּוֹת בְּעוֹלָם מְבִיאִים אֶת הָאוֹר הָאֱלוּקִי
 5 הַבְּלִי-גָבוּל אֵל תוֹךְ גַּדְרֵי הַעוֹלָם הַזֶּה
 6 וּבְכֵן מִחֲבָרִים אֶת בְּלִי-גָבוּל עִם הַגָּבוּל,
 7 שְׁהָרִי הַגְּדֹלוֹת הַחִירוּשׁ וְהִיתְרוֹן
 8 דְּמַעֲשֵׂה צַדִּיקִים בְּכִיטוֹל הַיֵּשׁ
 9 שֶׁל הַעוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי לְאִין הָאֱלוּקִי
 10 הַמְּהוּוֶה אֶת הַעוֹלָם הִיא לֹא
 11 בְּאֲוֶפֶן שֶׁנַּעֲשֵׂה הַעוֹלָם הַזֶּה אֵין
 12 כְּמוֹ שֶׁהִיא קוֹדֵם הַבְּרִיאָה,
 13 דְּאֵם-כֵּן כִּי אִם הַתְּכֵלִית וְהַמְּטָרָה
 14 שֶׁל עִבּוּרֵת הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הִיתָה
 15 לַהֲבִיא לְבִיטוּלוֹ בְּכוּבֵן שֶׁל הַפִּסְקָה
 16 קִיּוּמוֹ כְּמוֹ קוֹדֵם שֶׁנִּבְרָא לֹא הִיָּה
 17 צוֹרֵךְ בְּכָל עֲנִין הַתְּהוּוֹת
 18 וּבְרִיאַת הַעוֹלָמוֹת, וְעַל-כֵּן
 19 בַּחֲכָרָה צָרִיךְ לִזְמֹר, שְׁהָאֵין מִצַּב
 20 הַעוֹלָם לְאַחַר בִּיטוּל הַיֵּשׁ הַגִּשְׁמִי
 21 לְאַלּוּקוֹת שֶׁנַּעֲשֵׂה עַל-יְדֵי
 22 עִבּוּדֵת הַצַּדִּיקִים הוּא נַעֲלָה
 23 יוֹתֵר מִהָאֵין שְׁהִיָּה קוֹדֵם
 24 הַבְּרִיאָה, כְּשֶׁהַעוֹלָם לֹא הִיָּה קִיּוּם
 25 כָּלל, כִּי הָאֵין הָאוֹר הָאֱלוּקִי שְׁהִיָּה
 26 גָלוּי קוֹדֵם הַבְּרִיאָה שֶׁל עוֹלָם
 27 גַּשְׁמִי הוּא בְּחִינַת בְּלִי-גָבוּל,
 28 וְלִגְבֵי בְּחִינָה זֹו שֶׁל בְּלִי-גָבוּל
 29 הִנֵּה הַתְּהוּוֹת הַעוֹלָמוֹת עַד
 30 לְעוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי עַל-יְדֵי
 31 הַהֲאָרָה הָאֱלֹקִית שֶׁבָּאָה וִירַדָה
 32 בְּצוּרָה מְצוּמְצֵמַת שְׁלִפֵי עָרֶף
 33 הַעוֹלָמוֹת הוּא עֲנִין שֶׁל
 34 יְרִידָה, וְתְכֵלִית הַיְרִידָה שֶׁל
 35 הָאוֹר הָאֱלוּקִי כְּדִי לְבִרְאוֹ עוֹלָמוֹת
 36 הִיא לְצוֹרֵךְ עֲלֵיהָ, בְּאֲוֶפֶן
 37 נַעֲלָה יוֹתֵר מִכְּמוֹ שְׁהִיָּה קוֹדֵם
 38 הַיְרִידָה, שֶׁלִּכֵּן הִירִידָה כְּדִיאֵת, עַל-
 39 יְדֵי מַעֲשֵׂה צַדִּיקִים עִבּוּרְתָם שֶׁל
 40 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וּמִצְוּוֹת
 41 שֶׁפּוֹעֲלִים שְׁהַעוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי עֲצָמוֹ כְּפִי שֶׁהוּא בְּחִינַת
 42 מִצִּיאוֹת וְהַגְּבֹלָה, יְהִיָּה בְּחִינַת אֵין וּבְלִי גָבוּל עַל-יְדֵי שִׁיאִיר
 43 וְיורֵגֵשׁ בּוֹ הָאוֹר הָאֱלוּקִי וְהַעוֹלָם יִתְבַטֵּל לְאַלּוּקוֹת הַבְּלִי-גָבוּל (בְּדוּגְמַת

(29) יומא פו, ב. תניא פ"ז. 30) בשלח טו, יז. 31) תרומה כה, א. 32) שם, י. 33) יומא כא, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 **בְּהִגְבְּלָהּ**, העובדה שהעולם הוא מוגבל היא חלק מכוונת הבריאה וזה היה
 2 הרצון של הקדוש-ברוך-הוא מלכתחילה, וְכֹאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ
 3 נִמְתָּחִים כּוֹי' הרבה מבלי להפסיק, גָּעַר בָּהֶם הַקֶּבֶ"ה וְאָמַר
 4 לְעוֹלָמוֹ דִּי³⁴ (וְהִינֵנּוּ, שָׂאף שֶׁהַהִגְבְּלָהּ הִיא רַק מִצַּד רִצּוֹן
 5 הַבוֹרָא והעולם מצד עצמו היה יכול
 6 להיות 'נמתח' בלי-גבול, הָרִי רִצּוֹן
 7 הַבוֹרָא הוּא שֶׁתְּהִיָּה הַהִגְבְּלָהּ
 8 (זו), הִנֵּה כָּל זֶה הָאִמּוֹר לְעִיל
 9 הַשְּׁעוֹלָם נִבְרָא מִדּוּד וּמוֹגֵבֵל וְזוֹ
 10 תְּכַלִּיתוּ עַל פִּי רִצּוֹן ה', הוּא פְּנוּגָע
 11 לְהַתְּהוּוֹת עֲצָמָה, אָבָל
 12 הַתְּכַלִּית הִיא שֶׁהִרְיָדָה לְהוֹיֹת
 13 עוֹלָם מוֹגֵבֵל תְּהִיָּה לְצוּרָה עֲלֵיָהּ
 14 (פְּנִ"ל) וּבַחֹךְ הַגְּבוּל יֵאִיר הַבְּלִי-
 15 גְבוּל, כִּאֲמוֹר, עַל-דִּי-יָזָה
 16 שִׁישְׁרָאֵל בְּעִבּוֹדָתָם בְּקִיּוּם
 17 הַתּוֹרָה וְהַמְּצוּת יִמְשִׁיכוּ אֲלוֹקוֹת
 18 מִלְּמַעַל בְּהַגְבְּלַת הָעוֹלָם
 19 ("שָׂאֵמַר לְעוֹלָמוֹ דִּי") בְּחִינַת
 20 הַבְּלִי-גְבוּל.
 21 וְלְדוּגְמָא לְעֵינֵי הַחִיבוּר שֶׁל הַגְּבוּל
 22 וְהַבְּלִי-גְבוּל בְּעוֹלָם בְּעִבּוֹדָה
 23 בְּפּוֹעֵל, שָׂאף-עַל-פִּי שִׁמְצַד
 24 טְבַע הָעוֹלָם יָכוֹל לְהוֹיֹת
 25 גִּרְעוֹן בְּפִרְנֹסָה עַל-דִּי קִיּוּם
 26 הַתּוֹרָה וּמְצוּת, שֶׁהָרִי אִדָּם עֲשׂוּי
 27 לְחִשּׁוֹב כִּי עַל פִּי הַטְּבַע לֹא
 28 הַהִקְפָּדָה עַל שִׁמְרֵי שְׁבַת,
 29 וְהַזְּהִירוֹת מְאוּנָאָה וּגְזֵלָה כּוֹי',
 30 הִנֵּה יָכוֹל לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר, וּבְכָל
 31 זֹאת, הִנֵּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל-דִּי
 32 עִבּוֹדָתָם פּוֹעֲלִים הַמְּשָׁכָה
 33 שְׁלִמְעֵלָה מִהַטְּבַע שֶׁמְּבֹסֶסֶת עַל
 34 אִמּוֹתָה בַּח' בְּטַבַּע, בַּחֹךְ גִּדְרֵי
 35 הָעוֹלָם, שְׁלֵא זֹו בְּלִבְד שְׁקִיּוּם
 36 הַתּוֹרָה וּמְצוּת (שְׁמִירַת שְׁבַת
 37 וְהַזְּהִירוֹת מְאוּנָאָה וּגוֹל, כִּאֲמוֹר) לֵא
 38 יִגְרַע בְּפִרְנֹסָה, אֲלֵא אֲדַרְבָּה
 39 כּוֹי' דְּבָרִים אֵלּוּ עֲצָמָם שֶׁאֵדָם עֵלּוּל
 40 לְחִשּׁוֹב שִׁבְיָאוֹ גִּרְעוֹן בְּפִרְנֹסָתוֹ, הֵם
 41 עֲצָמָם יִבְיָאוֹ תּוֹסַפֵּת בְּפִרְנֹסָה. וְהִינֵנּוּ,
 42 שֶׁבְּהַגְבְּלַת הָעוֹלָם ("אֲמַרְתִּי
 43 לְעוֹלָמִי דִּי") מִמְּשִׁיכִים אֶת

הַבְּלִי-גְבוּל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב³⁵ וְהִרְקוּתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי
 דִּי לֵאלֹהֵי הַפֶּסֶק, בְּלִי-גְבוּל.
 (ד) וְעַל-פִּי-יָזָה יוֹכֵן מֵהַ שִׂאֲמָרוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל כָּל הָאוֹמֵר
 וַיִּכְלוּ כּוֹי' נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקְבֵ"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וּבַחֲלִילָה
 הַמְּאִמֵּר נִשְׁאֵלָה הַשְּׁאֵלָה אֵיךְ יִיָּתֵכֵן
 הָאִדָּם הִשּׁוּא גִשְׁמִי וּמוֹגֵבֵל יִהְיֶה שׁוֹתֵף
 לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִשּׁוּא בְּלִי גְבוּל,
 וְהַבִּיאוֹר הוּא שֶׁהִיא הַנּוֹתֵנָת, כִּי כָל
 עִבּוֹדַת הָאִדָּם בְּעוֹלָם הִיא לְפַעוּל חִיבוּר
 שֶׁל גְּבוּל וּבְלִי-גְבוּל וְלִהְמַשִּׁיךְ אוֹר
 אֲלוֹקֵי בְּלִי-גְבוּל בַּחֹךְ גִּדְרֵי הָעוֹלָם
 הַמוֹגֵבֵל, כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל בְּאִרְיֻכּוֹת,
 פִּי³⁶ אֲמַרְתִּי "וַיִּכְלוּ", מִלְּשׁוֹן
 כְּלִיזוֹן³⁷, כְּמוֹכֵן שֶׁל אִיבוֹר הַיְשׁוּת'
 שֶׁל הַמְּצִיאוֹת עֲנִינָה לְפַעוּל
 כְּלִיזוֹן בְּבִרְיָאָה, שֶׁהוּא עֲנִינֵן
 בִּיטוּל הַיֵּשׁ הַנִּבְרָא לְאִינֵן הַאֲלוֹקֵי,
 וְלִכְּן לֹא יִפְלֵא אֵיךְ זֶה פִּלֵּא
 שֶׁעַל-דִּי-יָזָה נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף
 לְהַקְבֵ"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית,
 שׁוֹתֵף שְׁוֵה כּוֹי', שֶׁהָרִי עַל זֶה
 עַל הַעִבּוֹדָה שְׁגוּרַת לְבִיטוּל הַיְשׁוּת
 שֶׁל הָעוֹלָמוֹת, עַל-דִּי הַמְּשַׁכֵּת אוֹר
 בְּלִי-גְבוּל בַּחֹךְ הַגִּדְרִים הַמוֹגֵבֵלִים
 אֲמָרוּ גְּדוּלִים מַעֲשֵׂה צְדִיקִים
 כּוֹי', פְּנִ"ל וְאֲדַרְבָּה, יֵשׁ צוּרָה
 לְבָאֵר מֵהוּ הַטְּעַם שֶׁנַּעֲשֶׂה
 הַיְהוּדִי הַעוֹבֵד אֶת ה' רַק שׁוֹתֵף
 לְהַקְבֵ"ה, שׁוֹתֵף שְׁוֵה, אֵף
 שֶׁ"גְּדוּלִים מַעֲשֵׂה צְדִיקִים
 מַמַּעֲשֵׂה שָׁמַיִם וְאָרֶץ", הִינֵנּוּ,
 שֶׁחֲלָקוּ שְׁל הַקְבֵ"ה בְּמַעֲשֵׂה
 בְּרָאשִׁית הוּא מוֹגְבֵל, כִּי
 הַקַּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲשֵׂה מֵה' אֵיךְ
 הַאֲלוֹקֵי יֵשׁ גִּשְׁמִי, כִּאֲמוֹר, וְאֵלּוּ
 חֲלָקוּ שְׁל הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ"
 הוּא בְּלִי גְבוּל וְלִמָּה אִם כֵּן הַיְהוּדִי
 הוּא רַק שׁוֹתֵף שׁוֹהֵעֵרֵךְ וְלֹא יוֹתֵר?

וְהִרְקוּתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דִּי.
 (ד) וְעַל-פִּי-יָזָה יוֹכֵן מֵהַ שִׂאֲמָרוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל
 כָּל הָאוֹמֵר וַיִּכְלוּ כּוֹי' נַעֲשֶׂה
 שׁוֹתֵף לְהַקְבֵ"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, פִּי³⁶ אֲמַרְתִּי
 "וַיִּכְלוּ", מִלְּשׁוֹן כְּלִיזוֹן³⁷, עֲנִינָה לְפַעוּל כְּלִיזוֹן
 בְּבִרְיָאָה, שֶׁהוּא עֲנִינֵן בִּיטוּל הַיֵּשׁ לְאִינֵן, וְלִכְּן לֹא
 יִפְלֵא שֶׁעַל-דִּי-יָזָה נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לְהַקְבֵ"ה
 בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, שׁוֹתֵף שְׁוֵה כּוֹי', שֶׁהָרִי עַל זֶה
 אֲמָרוּ גְּדוּלִים מַעֲשֵׂה צְדִיקִים כּוֹי', פְּנִ"ל.
 וְאֲדַרְבָּה, יֵשׁ צוּרָה לְבָאֵר מֵהוּ הַטְּעַם שֶׁנַּעֲשֶׂה רַק
 שׁוֹתֵף לְהַקְבֵ"ה, שׁוֹתֵף שְׁוֵה, אֵף שֶׁ"גְּדוּלִים מַעֲשֵׂה צְדִיקִים מַמַּעֲשֵׂה שָׁמַיִם
 וְאָרֶץ", הִינֵנּוּ, שֶׁחֲלָקוּ שְׁל הַקְבֵ"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית הוּא מוֹגְבֵל, וְאֵלּוּ חֲלָקוּ
 שְׁל הָאוֹמֵר "וַיִּכְלוּ" הוּא בְּלִי גְבוּל. וְהַבְּאוֹר בְּזָה, לְפִי שֶׁכֵּחַ הַהַתְּהוּוֹת הוּא

(34) חגיגה יב, א. (35) מלאכי ג, י. וראה שבת לב, ב. (36) ראה גם אוה"ת שם תקו, ב. (37) ראה אוה"ת פרשתנו ח"א מב, ב ואילך. ח"ג תקח, א ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְהַבְּאִיר בְּזֶה, לְפִי שִׁפְחַת הַהִתְהַוּוּת לְבְרוּא 'ש' מ'אין' הוּא
 2 מַעֲצָמוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ (פְּמַבְאָר בְּאֶגְרַת הַקְּדוּשׁ' 38 שְׁבַסְפֵּר הַתְּנִיא
 3 שֶׁרַק עֲצֻמוֹתוֹ וּמְהוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא הַמְקוּר לַהִתְהַוּוּת יֵשׁ מֵאִין,
 4 כִּשְׁם שֶׁהוּא עֲצֻמוֹ קִיִּים מַעֲצָמוֹתוֹ וְלֹא בְּגַלל אִיוּו עִילָה וְסִיבָה חֲסִי-וְשִׁלוּם),
 5 וּלְגַבִּי עֲצָמוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ הַנֶּה
 6 גְּבוּל וּבְלִי-גְבוּל הֵם 1 מַעֲצָמוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ (פְּמַבְאָר בְּאֶגְרַת הַקְּדוּשׁ' 38),
 7 בְּהַשְׂוָאָה, וְהִינּוּ, שֶׁהַחֲלוּק 2 וּלְגַבִּי עֲצָמוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ הַנֶּה גְּבוּל וּבְלִי-גְבוּל הֵם
 8 הַהַבְדֵּל בֵּין בְּלִי-גְבוּל לְגְבוּל 3 בְּהַשְׂוָאָה, וְהִינּוּ, שֶׁהַחֲלוּק בֵּין בְּלִי-גְבוּל לְגְבוּל
 9 הוּא רַק כְּשִׁשְׁנֵיהֶם גַּם הַגְּבוּל וּגַם 4 הוּא רַק כְּשִׁשְׁנֵיהֶם הֵם בְּגֵדֵר מְצִיאוֹת, אֲכָל לְגַבִּי
 10 הַבְּלִי-גְבוּל הֵם בְּגֵדֵר מְצִיאוֹת, 5 בְּלִתִּי מְצִיאוֹת, הַכֹּל בְּשׂוּהָ. וְכִמּוֹ שֶׁבְּנוֹגַע לְדָבָר
 11 אֲכָל לְגַבִּי בְּלִתִּי מְצִיאוֹת, לְגַבִּי 6 גְּשָׁמִי שֶׁאֶפְשָׁר לְמַשְׁשׁוֹ בְּיָדִים, יֵשׁ חֲלוּק בֵּין
 12 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בַעֲצֻמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה 7 דָּבָר קָטָן שֶׁנוֹכְנֵס בְּתוֹךְ יָדוֹ לְדָבָר שֶׁגְּדוּל
 13 מִכֹּל הַהַגְדוּת, וּלְגַבִּיו כֹּל הַהַגְדוּת 8 מֵהַגְּבֻלָּת יָדוֹ, מֵה-שֶׁאִין-כֵּן בְּנוֹגַע לְדָבָר רוֹחֲנִי,
 14 וְהַהַבְדֵּלִים הַלָּלוּ לֹא קִיִּימִים וְלֹא 9 דָּבָר שֶׁכֵּל, שֶׁאִינוּ בְּגֵדֵר מְשׁוּשׁ כָּלָל, אִין חֲלוּק
 15 תּוֹפְסִים מְקוּם כֹּלָּל, הַכֹּל בְּשׂוּהָ. 10 בֵּין גְּבוּל וּבְלִי-גְבוּל דְּמִישׁוּשׁ כּוֹ' 39. וְעַל-פִּי-זֶה
 16 וּכְמֹ שֶׁרֹאִים בְּמוֹחַשׁ גַּם אֶצֶל בְּנֵי 11 יוֹכֵן גַּם הַדִּיּוֹק "נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף", שֶׁעֲנָנֵן הַשׁוֹתֵפוֹת
 17 אִדָּם שֶׁבְּנוֹגַע לְדָבָר גְּשָׁמִי 12 הוּא בְּכָל נְקוּדָה וְנְקוּדָה, כִּי הַעֲלִיָּה שֶׁצָּרִיכָה
 18 חֲלוּק בֵּין דָּבָר קָטָן שֶׁנוֹכְנֵס 13 לַהֲיֹוֹת עַל-יְדֵי הַעֲבוּדָה בְּעוֹלָם הִיא בְּכָל נְקוּדָה
 19 בְּתוֹךְ יָדוֹ לְדָבָר שֶׁגְּדוּל 14 וְנְקוּדָה שָׁבוּ, דְּכִינּוֹן שֶׁהִיָּרִידָה הִיָּתָה בְּכָל
 20 מֵהַגְּבֻלָּת יָדוֹ וְהַמִּידוּת הַגְּשָׁמִיּוֹת 15 הַעֲנַנִּיִּים, הַנֶּה גַּם הַעֲלִיָּה צָרִיכָה לַהֲיֹוֹת בְּכָל
 21 שֶׁל הַדָּבָר הֵן בַּעֲלוֹת מִשְׁמַעוֹת, מֵה- 16 הַעֲנַנִּיִּים. וְזֶהוּ שֶׁעַל-יְדֵי הַעֲבוּדָה נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף
 22 שֶׁאִין-כֵּן בְּנוֹגַע לְדָבָר רוֹחֲנִי, 17 בְּכָל נְקוּדָה וְנְקוּדָה שֶׁל מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, כִּי בְּכָל
 23 דָּבָר שֶׁכֵּל, שֶׁאִינוּ בְּגֵדֵר 18 הַעוֹלָם כּוֹלוֹ הָרִי הוּא פּוֹעֵל עֲלֵיָּה גְדוּלָּה יוֹתֵר
 24 מְשׁוּשׁ כָּלָל, וְאִינוּ 'נַפְסִי' בְּחוּשׁ 19 מְכֹמוֹ שֶׁהִיָּה קוֹדֵם הַבְּרִיאָה, כְּנ"ל. וְזֶהוּ גַּם מֵה
 25 הַמִּישׁוּשׁ מַלְכַתְחִילָה אִין חֲלוּק בֵּין 20 שֶׁנֶּאֱמָר "נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף" כּוֹ' בְּלִשׁוֹן יְחִיד, בֵּין
 26 גְבוּל וּבְלִי-גְבוּל דְּמִישׁוּשׁ 21 עֲנָנֵן שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל-יְדֵי עֲבוּדַת כָּל אֶחָד
 27 כּוֹ' 39 וְהַהַגְדוּת שִׁישׁ לַהֵן מִשְׁמַעוֹת 22 מִישְׂרָאֵל, כְּמֵאֲמֵר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל 40 לְפִיכֶן נִבְרָא
 28 בְּנוֹגַע לְחוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ הֵן חֲסֵרוֹת 23 הָאָדָם יְחִידִי, לְלַמְּדֶךָ שֶׁכָּל הַמְקָנִים נִפְשׁ אַחַת
 29 מִשְׁמַעוֹת לְחֲלוּטִין בִּיחַס לְרַעִיוֹן שְׁכֵלִי 24 מִישְׂרָאֵל כָּאֵלוֹ קִנִּים עוֹלָם מְלֵא (אֶף שֶׁלְכַאוּרָה
 30 מִשְׁמַלְכַתְחִילָה לֹא נַתְפַּס בְּחוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ. 25 אִינוּ כְּמוֹ אָדָם הָרֹאשׁוֹן שֶׁהִיָּה יְחִידִי, וּמִמֶּנּוּ
 31 וְעַל-פִּי-זֶה יוֹכֵן גַּם הַדִּיּוֹק 26 נִבְרָא מִלוֹאוֹ שֶׁל עוֹלָם), לְפִיכֶן כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 32 "נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף", שֶׁעֲנָנֵן 27 חֵיב לֹאמֵר בְּשִׁבְלִי נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהִינּוּ, שֶׁעַל-
 33 הַשׁוֹתֵפוֹת הוּא בְּכָל נְקוּדָה 28 יְדֵי עֲבוּדָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מִישְׂרָאֵל נִשְׁלַמַּת כְּנֹנֶת
 34 וְנְקוּדָה שֶׁל הַבְּרִיאָה, כִּי הַעֲלִיָּה 29 הַבְּרִיאָה כּוֹלָה, וְלִכֵּן נַעֲשֶׂה שׁוֹתֵף לַהֲקַבֵּ"ה
 35 שֶׁצָּרִיכָה לַהֲיֹוֹת עַל-יְדֵי 30 בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית.